

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Преплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлежства, а за све друге преплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

За начелника треће класе округа смедеревског, Лазара Атанацковића, јавног правозаступника из Петровца;

за начелника треће класе округа тимочког, Светозара Поповића, јавног правозаступника из Неготина;

за начелника треће класе округа чачанског, Живојина Топаловића, јавног правозаступника из Горњег Милановца;

за начелника треће класе округа крушевачког, Живојина Аранђеловића, судију првостепеног суда за варош Београд, по престанку;

за начелника четврте класе округа крајинског, Андру Стојићевића, начелника прве класе среза поцерског, и

за начелника четврте класе округа топличког, Борисава Ристића, управника нишког казниног завода.

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

За начелника треће класе округа пожаревачког, Љубомира Романоновића, начелника исте класе округа чачанског, по службеној потреби;

за начелника треће класе округа подринског, Милоша П. Ђорђевића, начелника исте класе округа моравског, по молби;

за начелника треће класе округа моравског, Милорада Вујичића, начелника исте класе округа подринског, по службеној потреби;

за чланове прве класе Управе града Београда: Манојла Лазаревића и Драгољуба Миливојевића, чланове друге класе исте управе, и

за члана друге класе Управе града Београда: Милорада Наумовића, вршиоца дужности члана исте управе у рангу начелника среског треће класе.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Владимир Д. Илић, начелник друге класе округа топличког;

Др. Ђорђе Бошковић, начелник треће класе округа крушевачког;

Ђорђе Т. Луковић, начелник четврте класе округа крајинског;

Ђурица Ђорђевић, начелник четврте класе округа смедеревског;

Василије Митић, начелник четврте класе округа тимочког;

Милош Милошевић, начелник друге класе среза расинског;

Димитрије Ђорђевић, начелник друге класе среза рамског;

Димитрије Стевановић, начелник друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког;

Зарија Варјачић, начелник треће класе среза јасеничког, округа смедеревског;

Сава Лепчиновић, начелник треће класе среза посавског, округа београдског,

Коста Петковић, начелник прве класе среза неготинског, по старом закону;

Петар Ивановић, начелник прве класе среза параћинског;

Станко Милошевић, секретар прве класе начелства округа ваљевског;

Љубомир Станковић, секретар прве класе начелства округа чачанског;

Тешман Николић, начелник друге класе среза пчињског;

Милан Ђукић, начелник треће класе среза алексиначког;

Танасије Божић, начелник треће класе среза рачанског;

Драгутић Марић, начелник треће класе среза бољевачког;

Владимир Војковић, полицијски писар прве класе среза тамнавског;

Глиша Ђукић, полицијски писар прве класе среза ражањског;

Димитрије Гавриловић, полицијски писар прве класе среза моравског, округа нишког;

Бранко Јовановић, полицијски писар прве класе среза посаво-тамнавског;

Марко Зарић, полицијски писар прве класе начелства округа тимочког, и

Ђорђе Банићевић, полицијски писар прве класе начелства округа ваљевског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја с пензијом, која им према годинама службе припада.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Павле Поповић, начелник друге класе округа пожаревачког;

Душан К. Урошевић, полицијски писар друге класе среза трстеничког;

Коста Младеновић, полицијски писар друге класе среза пожаревачког;

Андреја Цветковић, полицијски писар друге класе среза звишког;

Гаја Вукомановић, полицијски писар друге класе среза бољевачког;

Светислав Матић, полицијски писар друге класе начелства округа пожаревачког;

Спира Милићевић, полицијски писар треће класе среза јабланичког, и

Петар М. Јовановић, полицијски писар треће класе среза параћинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. септембра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутраш-

њих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

Да се окружна скупштина у сваком округу састане у четврти редован сазив на дан двадесетог септембра ове године у окружном месту.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 3. септембра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

»Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку зграде Бабишке Школе

по ревидисаном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити 3186.— динара и овај издатак показати у расходу на терет партије ванредних расхода Министарства унутрашњих дела, санитарско одељење на оправке и доправке постојећих болничких и осталих санитарских зграда«;

да се Д-р. Максим Глигоровић, лекар среза златиборског, по молби својој, а на основу тачке 2-ге §. 69-ог закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, са пензијом, која му припада по годинама службе;

да се Никола Врчинац, служитељ из Београда, родом из Каменице у Срему

и поданик угарски, по својој молби прими у српско поданство заједно са својом женом Кристином и малолетним сином Властимиром, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег садашњег поданства;

да се Вилхелм Дијамант, марвени лекар из Ниша, родом из Жешова у Ческој и поданик аустријски, прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег досадашњег поданства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 23. августа 1908. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Противречност у сведоџбама може се замислити само у случају, кад о једном понављању или продужавању сведоче два сведока. Таква би противречност н. пр. била ако би у наведеном примеру први сведок В био у исто време и сведок друге крађе и сведочио би да је А другу крађу извршио из затвореног амбара, док сведок Г, који такође сведочи о другој крађи, каже да амбар није био затворен. У оваком случају не би могло бити ни речи о доказу кривице оптуженог А ни за једну од крађа, јер се сведоцима В и Г због њихове противречности односно друге крађе не може веровати, и онда остаје само прва и трећа с два сведока, а закон тражи најмање три.

Да се са по једним сведоком добије потпун доказ, закон тражи још и то, да *»осведочене околности«*, т. ј. понављања или продужавања *»једна с другом у вези стоје«*. Питање је сад: у чему се састоји та веза? Одговор на ово питање је прост, кад је реч о продуженом кривичном делу. Та се веза код продуженог кривичног дела огледа у истоветности радње, у истоветности предмета који се вређа и у једној решимости виновника. Међутим код кривичних дела, која се понављају, нема такве међусобне везе, јер је свако од њих самостално и независно кривично дело. Та кривична дела преставаљају хомогени реални стицај, код кога је само то заједничко, што су сва исте врсте и што долазе од истог лица. Из овога изилази да нема разлога законском наређењу по коме је за свако такво понављање довољан по један сведок па да се узме да је кривица оптуженог за сва понављања доказана.

У Аустрији је т. 4 § 270, којој у свему одговара т. 4 § 230 нашег поступка, протумачена тако, да се и код понављањих кривичних дела свако понављање може доказати с поједним сведоком, разуме се, кад има најмање три понављања, јер је нађено да је довољна само и та веза, што сва понављања долазе од истог лица, па макар била различита лица и различити предмети повређени. Тако н. пр. ако се А реши те једне ноћи украде из амбара Б цак жита, и то посведочи један сведок, после неког времена из коша В украде цак кукуруза, и то посведочи други сведок, и опет после извесног времена украде из куће Г један цак жита, и то посведочи трећи сведок, то се има узети да постоји потпун

доказ за све три крађе, ма да свака од ових крађа представља засебну и самосталну крађу. Како је т. 4 § 230 нашег законика веран превод т. 4 § 270 аустријског, то би се имало узети да се и по нашем закону има ова на исти начин решити. Међутим наша је пракса другаче решила ово питање. По њој се само код продуженог кривичног дела могу поједини делови доказати са по једним сведоком, али не и у случају кад се дело понавља према разним лицима и према разним правним добрима. Овакав случај наша пракса сматра као реалан стицај и тражи да за свако дело има по два сведока, па да се узме да је свако од њих доказано. Овако је схватање сасвим правилно, јер се из т. 4 § 270 види, да законодавац тражи јачу везу између појединих понављања; он тражи да сва понављања поред тога што долазе од једног лица, буду управљена и противу једног лица и једног предмета.

IV. Као *четврти изузетак* треба овде поменути и слушајеве из другог и трећег одељка § 239.

По другом одељку § 239, кад више околности сачињавају један основ подозрења, узима се да је тај основ подозрења потпуно доказан, ако сваку од околности посведочава по један и то различит сведок, н. пр. један сведок сведочи да је оптуженог видео на месту извршног дела; други сведочи да га је видео да се отуд враћа кући, трећи сведочи да га је баш у времену извршења дела тражио код куће и да га није нашао. Ове три околности дају основ подозрења: да је оптужени био на месту извршења дела, и свака од тих околности сматра се потпуно доказаном с по једним сведоком.

По трећем одељку § 239, кад противу оптуженог има више основа подозрења но што закон тражи, узме се да је сваки основ потпуно доказан, ако за сваки од њих има по један и то различит сведок.

§ 37.

Сведоџба саучесника.²⁾

Правило је, да сведоџба саучесника нема доказне вредности. Противу тога, да сведоџба саучесника може имати потпуну доказну вредност, износи се, на првом месту, то, да саучесник има интереса да кривицу природе коме другом; за тим, његовој се сведоџби не може веровати ни стога, што је укаљан учешћем у кривичном делу, па се не може ни претпоставити, да ће бити честит и да ће хтети казати истину. Искуство, даље, показује и то, да има лица која кад

²⁾ *Kitka*, Beweislehre 248 и даље; *Mittermaier*, Beweislehre 328 и даље; *Rulf*, Commentar II 112 и даље;

виде да их казна неизбежно има постићи, гледају да увуку и друга лица и означавају и невинне као учеснике да тиме или отклоне сумњу са правих учесника, или да отежају и замрсе истрагу, и да на тај начин олакшају себи положај.²⁾ Али, ако би законодавац по овоме узео, да је исказ саучесника увек без икакве доказне вредности, он би се у многим случајевима лишио јединог могућег средства за доказ кривце, кад других доказа нема. Сем тога, сви ови основи, који саучесника чине сумњивим, могу и не постојати; може сведожба саучесника по свему бити потпуно истинита. Из свега изилази, да је ова сведожба сумњива, и да од тога, да ли основи, који је чине сумњивом, постоје или не, и зависи, хоће ли она вредети као сведожба способног сведока или ће бити без икакве вредности.

Сви законодавци сматрају саучесника сумњивим сведоком, само што законодавства с теоријом слободног судијског уверења остављају судији да он слободно оцени, да ли су основи за сумњу отпали или не, па, према томе, од њега само и зависи, хоће ли таквој сведојби придати доказну вредност или не. Законодавства с теоријом законских принудних доказа, међутим, сведојби саучесника дају потпуну доказну вредност само под извесним унапред тачно одређеним претпоставкама, које закон предвиђа.

Како наш законик спада у старе, то је и он у § 231 побројао претпоставке, под којима се сведојба саучесника има узети за потпун доказ. Те претпоставке јесу ове:

а) Да два саучесника, који су заједнички извршили дело с овим, кога терете, признају за себе, и да једногласно терете онога који своју кривицу не признаје.

Кад саучесници, теретећи трећег, признају своју кривицу, онда је тиме отпала сумња, да ће терећењем нешто добити. Искази саучесника морају бити једногласни, т. ј. морају се међу собом слагати. То слагање треба да се тиче важних околности, а не и безначајних детаља.

Исказ два саучесника биће доказ противу трећег, ако су они с овим у друштву извршили кривично дело. Израз „у друштву“ не треба разумети тако, као да су сви учесници морали радити на самом извршењу саме главне радње, т. ј. на остварењу бића кривичног дела, већ под тим треба разумети сваку врсту учешћа. Према томе могу два саучесника, који су извршили једно убиство, теретити трећег као подстрекача за то убиство; тако исто могу двојица теретити трећег, да су га подстрекли на убиство, које је овај са њиховим знањем извршио.

²⁾ Mittermaier, Beweislehre 229.

Сведојбе саучесника могу бити потпун доказ, противу трећег само за оно дело које су они признали. Ако, дакле, два саучесника изјаве да су се с трећим, који своју кривицу не признаје, спразумели да изврше крађу, па је тај без њиховог знања и воље употребљено силу при узимању ствари то ће ипак и он бити осуђен за крађу а не за разбојништво, јер она двојица не признају разбојништво за себе.

б) Да су два саучесника, који су кривицу за себе признали, своје сведојбе на главном претресу у очи казали ономе кога терете. Ако се, према овоме, суочење не може учинити на главном претресу, н. пр. због смрти једног од саучесника, то не може бити речи о вредности терећења. Из овога изилази и то, да је недовољно суочење извршено само у генералној истрази, нити читање протокола суочења на главном претресу. Основ са кога суочење има да буде баш на главном претресу јесте то, што казивање у очи на главном претресу треба да буде пробни камен за истинитост исказа саучесникових. јер они треба то терећење јавно да понове пред судијама, странкама и слушаоцима.

в) Сведојбе саучесника морају бити снабдевене свима захтевима потребним за важност способног сведока, које предвиђа § 229, сем захтева да буду заклети (§ 231 т. а).

г) Саучесници се морају слагати и с обзиром на таква питања, која се односе на нарочите околности, које стоје у вези са заједнички извршеним кривичним делом, али за која (питања) пре њиховог саслушања нису могли предвидети да ће бити питани (§ 231 т. б). Да би се, дакле, видело, да ли се искази саучесника слажу, па, према томе, да ли су и истинити, морају се њима постављати многа питања. Али се та питања не смеју односити само на главне околности кривичног дела, н. пр. о оруђу којим је убиство извршено, о украђеним предметима, јер су они лако могли предвидети, да ће о томе бити питани, па су се могли споразумети. Саучесници се морају питати и о незнатним околностима, које им изгледају безначајне, да о њима неће бити питани, па стога се о њима нису ни споразумевали, н. пр. како изгледа оруђе, како су дошли до оруђа, како су они међу собом поделили покрађене ствари и т. д. Ако се искази њихови о оваквим околностима слажу, онда је то знак да су истинити.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

§ 100. ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ СУДСКОМ ПОСТУПКУ

Уставом од 5. јуна 1903. године, многи су закони или сасвим или делимично укинута и измењени.

Неки од ових укинута су изречним напоменама у чл. 201. Устава, а неки су изгубили важност сасвим или делимично према одредби чл. 202. поменутог Устава, у којој се вели: да губе важност „сви закони и наредбе, у колико би биле противне овом Уставу“.

Нешто због краткоће времена, нешто због осталих прилика наших, законодавство није стигло, да све законе, који су у сукобу са садашњим Уставом доведе

у склад, нити да попуни празнине, које су постале прећутним укидањем извесних одредаба из положних закона.

Због тога су многе, дотле јасне законске одредбе, постале нејасне и изазивају питања.

Једна од тих одредаба, које су појавом Устава постале спорне, јесте и § 100. кр. суд. поступка.

Она је спорна и неједнаком применом код првостепених судова, јер неки налазе, да су решења о притвору сведока извршена, и не улазе у оцену изјављених жалби на притвор, а неки раде обрнуто, а спорна је и као предмет јавне оцене, у колико је о њој до сада писато.

Тако у књизи „Упут за полицијске и општинске власти“ г. Ђ. Ђорђевић је

доказивао, да су решења иследникова по § 100 крив. суд. пост. извршена, а ја сам, пишући о овој књизи г. Ђорђевића рекао, да ова решења нису извршена, јер су права грађана чл. 9. и 27. Устава сада друкчије регулисана.

Међутим, г. Божа Марковић, професор кривичног права на нашем Универзитету, у своме делу: „Доказ у кривичном поступку“, а у броју 23. „Полицијског Гласника“, вели, да је моје гледиште на извршеност поменутих одлука погрешно, јер и он налази, да су оне извршене, као што је тврдио и г. Ђорђевић.

Тако он вели: „притвор о коме говори чл. 9. Устава, нема никакве везе с притвором из § 100 кривичног поступка. Правна природа та два притвора, вели

он, различита је, јер докле је онај притвор средство, којим се има да обезбеди присуство *обвињеног* у поступку, противу кога је отворена кривична истрага, дотле је овај притвор казнена принуда, којом се хоће од сведока да издејствује предузимање једне радње: сведочење или полагање заклетве.“

И ако јако ценим рад г. Марковића, ипак у овом једном случају ја не могу да примим његову оцену мога мишљења као тачну.

Не могу, велим, јер ма како били тачни наводи г. Марковића о разлици природе ова два притвора — кривца и сведока, *ипак та разлика не може бити основица за оцену питања*: да ли су решења из § 100 поменутог закона извршна или не, *јер то питање има да се цени по сасвим другом основу*, на име по томе: *да ли је и овај притвор лишавање слободе једнога српског грађанина или није.*

Одговор, пак, на ово питање несумњив је, јер сваки притвор, па ма какве он природе био и ма какав задатак имао да постигне, доноси једне исте резултате — *лишава дотичнога грађанина слободе у најширем смислу ове речи.*

А члан 9. Устава, који ујемчава слободу грађана и регулисава однос кад се они лишавају ове, *не прави никакву разлику код притвора по природи ових*, него речима: „*нико не може бити притворен, нити иначе лишен слободе*“, обухвата само факат лишавања слободе, без обзира на то, из које природе кривице он истиче и која истражна власт ово врши, те тако генералишући простирање своје важности на сва лишавања слободе, он важи и за случајеве из чл. 100. к. с. поступка.

Понављам: без обзира на правну природу притвора, и на разлику коју они по форми показују, наш је уставотворац, према нашим приликама хтео и имао намеру *да сваку одлуку власти, којом се један грађанин лишава слободе, подвргне оцени независних судова.*

То, и само то, могла је бити његова намера и тежња онаквом редакцијом чл. 9. Устава, јер да је хтео да чини изузетке по природи кривица, које доносе лишавања слободе, он би то јасно и отворено учинио.

Према овоме, везивати чл. 9. Устава само за притвор кривца, над којим је отворена кривична истрага, значи сузити тежњу и жељу уставотвораца, *и две трећине притвора истргнути испод оцене независних судова.*

То би опет било противно и либералној одредби поменутога чл. 9. а и одредби чл. 27. Устава, по којој сваки српски грађанин има права да се жали против свију незаконитих поступака власти, па биле ове незаконитости учињене донесеним одлукама, било без ових, нити би се друкчије дала објаснити одредба чл. 202. Устава, која ништи све оне законске одредбе, које су у сукобу са начелима и правилима постављеним Уставом.

Све ово, опет, казује, да је моје мишљење о извршности одлука из § 100 к. суд. поступка потпуно тачно, јер само

тако може бити слобода грађана заштићена и од евентуалне самовоље власти и од погрешне примене закона од стране њихове.

Јер, чиме би била заштићена слобода једнога грађанина, *ако му се не призна право жалбе*, кад га иследник стави као сведока у притвор из мржње или неразумевања закона, и који је тај, што ће стати на пут самовољи или исправити незаконитост, ако неће то бити независни сулови?!!

А могућност и једнога и другог није искључена, јер кад се то у опште не би могло претпоставити, него увек веровало у способност и савесност власти, не би у опште ни била потребна ограничења, на форму оних из чл. 9. Устава.

Не, не, Устав се није могао задржати само на притвору што га врше наше полицијске власти према § 131. к. суд. пост. него је пред собом имао свако лишавања слободе грађана, па ма од које власти то долазило.

Отуда ја налазим, да судској оцени у смислу чл. 9. Устава, подлеже и одлуке царинских власти, кад у притвор стављају кријумчаре ухваћене на делу у смислу чл. 156. царинског закона, и да свако друкчије поступање ових власти значи повреду Устава, која доноси одговорност по чл. 28. истога.

У осталом, ја ћу разумевање овога члана у колико се односи на рад царинских власти, изазвати путем једнога кривичнога процеса у смислу чл. 28. Устава, а што се тиче одредбе § 100 крив. суд. пост. задовољан ћу бити ако она буде предмет оцене наших признатих правника.

Димитрије С. Калајић.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA I Band. — Die Criminalität der Balkanländer. von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

Тако исто различно је криминално понашање жена у појединим класама цивилног стања од понашања људи. У браку може се утврдити скоро подједнака склоност ка злочину код оба пола; како изгледа, мало је мања код жена, али се у последњим годинама примећује све веће приближавање. И у групи небрачних, у погледу релативне интезивности криминалитета, разлика између човека и жене није баш тако јака; *напротив, релативни удео удова и разведених жена у криминалитету 3 до 4 пута је већи од удела људи из исте класе.* То долази делом отуда, што су одговарајући удели у становништву сразмерно већи, а поглавито и због тога, што су жене привредно и друштвено далеко више експониране него људи. У сваком случају, ови су резултати врло сумњиви.

Од свију субјективних момената економске природе, који би могли вршити какав утицај на злочин, неоспорно међу

најважније долази *занимање*. Индустрија и пољопривреда свака за се имају својих нарочитих погодба за злочин у опште, као и за извесне врсте злочина. Србија је претежно аграрна земља, а њена статистика показује, да је у последње доба у неколико и порастао проценат становништва, које се бави земљорадњом (83.66% у 1900). Српски статистички материјал тек од 1896. чини брижљиву и детаљну деобу у погледу занимања. Тада је одвојена трговина од заната (индустрије), а код свију занимања предвиђен је нарочито и положај појединих лица у сваком од појединих занимања. Код земљорадње су поред осталог специјално издвојени чланови задруга. У целом периоду прибрани су подаци само у погледу кривичности појединих група занимања у укупном криминалитету, а само за 1896. има података и о учешћу појединих група у појединим категоријама кривич. дела и у појединим деликтима.

Наравно да лица, која се занимају земљорадњом, показују апсолутно највећу оптерећеност у последу на укупан криминалитет. Процент осуђених, који пада на ову групу, кретао се између 77.38% (1896) и 88.72% (1892), а у последњој петини (1901—1905) попео се на средњи проценат од 86.20% свију осуђених. Апсолутно и релативно најјаче је учешће овога staleжа у категорији кривич. дела противу својине. Од 100 лица осуђених због ових кривич. дела износио је проценат земљорадника 88.70%, за прве две године (1888/90), а у 1896 пао је на 85.33%, али и тада премашало је релативно учешће у овим деликтима одговарајући удео овога staleжа у укупном становништву. И ако у опште кривична оптерећеност земљорадника сразмерно показује благу склоност ка опадању, ипак се апсолутна кривичност још увек јавља као висока, а то је у толико чудније, што је у другим земљама искуство показало, да земљораднички staleж сразмерно много ређе врши кривич. дела него индустријске и трговачке класе.

Сразмерно најинтезивније је учешће земљорадничког staleжа у Србији у шумским кривицама, које су у периоду 1888—1896. биле вршене по готову искључиво од сељака, што је са свим природно с обзиром на односе у сопственисти, који су раније поменути. Од осталих деликата противу својине поглавито разбојништво показује сличан прекомеран ступањ кривичности код сељака, тако да њихова релативна оптерећеност износи просечно 93% од укупног броја осуђених за то дело. Тако исто претерано је учешће овога staleжа у хајдучији, јакововању и паљевинама (средње 90% свију осуђених за паљевине). Код крађе, разуме се, да се крађа стоке јавља као специфично аграрни деликт; напротив проста и квалифицирана крађа показују сразмерно незнатну оптерећеност код земљорадничког staleжа, а у последњим годинама шта више примећује се знатно опадање кривичности. Ну ипак јаче је учешће у квалифицираној крађи него у простој. Од дела противу личности лак телесна повреда показује апсолутно нај-

већу, али релативно најмању оптерећеност код земљорадничког сталеза. Интезивније је већ његово учешће у тешким телесним повредама и неумишљајним убиствима, а сразмерно најјаче је учешће у умишљајним убиствима. *Значајна је овде још околност, да се у овој категорији кривичних дела са тежином злочина цење и ступањ кривичности сељака.*

За последњу десетину (од 1896) води се деоба земљорадника на четири категорије: инокосни, задругари, слуге и надничари. Статистика показује, да су за првих пет година (1896—1900) имали најинтезивнијег учешћа у криминалитету прве две категорије: инокосни па задругари, показујући потпуну претежност (97%) над другим двама категоријама. Међутим у другој петини (1900—1905) наступило је знатно скретање. Број осуђених слугу порастао је у неколико, а најенергичнији прираштај у криминалитету показују надничари, од којих је само у 1905. број осуђених био 1050, тако да они сами сачињавају готово више од четвртине укупног броја осуђених сељака. Узрок овој појави свакако је економске природе и она стоји у вези са сељачким задуживањем и распадањем задруга. У сваком случају овај узрок мора постојати у прираштају ове категорије земљорадника, а не у њеној већој или мањој кривичности.

У Србији од свега становништва 7% занима се са занатством (индустријом), а мање од 5% трговином (по попису од 1895). На обе ове групе заједно у периоду 1888—1895. долазио је удео од 6—7% укупног броја осуђених. У последњој десетини износио је тај удео код трговачког реда 2.62 одн. 2.79%, а код занатлија 4.54 односно 4.02% укупног броја осуђених. Обе ове групе заједно апсолутно имале су највише учешћа у кривич. делима противу личности, противу сељацима, код којих је највећа апсолутна оптерећеност у кривич. делима противу својине. Према категоријама кривичних дела, релативна кривичност ових двеју група највећа је код дела противу државе, па за тим долазе дела противу личности, противу својине и напоследку кривич. дела у службеној дужности. С обзиром на врсте појединих кривич. дела криминалитет занатлија далеко је ближи сељачком криминалитету него ли трговачком.

Лица са слободном професијом показују највећу кривичност у делима противу државе, док је у току целог периода био само један једини случај осуде због деликта противу својине (због преваре).

О утицају места рођења и становања на криминалитет не мислимо приказивати пишчеве резултате, јер иначе овај моменат у опште стоји у вези са читавим комплексом других економских и културних момената. И за овај моменат у неколико вреде исти односи, као што је мало час изнето за утицај занимања на криминалитет. Уз то долазе још моменти разне насељености, неједнаког школовања и многи други. Све криминалисте сложне су у томе, да се специфични се-

оски криминалитет треба да сматра као примарни. Ту је главно средство извршења насиље. Ову примарну врсту злочина Sighele назива *атавистичком*. Противно томе, секундарни ступањ криминалитета, код кога на место насиља долази лукавство и превара и који преовлађује у градовима, назива *еволутивним* криминалитетом. Ову деобу усвојио је и Ломброзо.

(свршиће се)

Миљивоје Ј. Петровић.

ЗАБЛУДЕ ПРИ ИДЕНТИФИКОВАЊУ ЛЕШЕВА И ЖИВИХ ЛИЧНОСТИ

Р. А. Рајс

ПРОФЕСОР ПОЛИЦИЈЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У ЛОЗАНИ.

(СВРШЕТАК)

Долазе за овим, али не врло често, обавештења о особеностима хода лица које се описује. Ово последње обавештење најнеодређеније је, јер сведок, и ако је врло добро учео извесну особеност осумњичене личности, није у стању да нађе згодан израз за њено прецизно означавање.

Сведок, најзад, још мисли, и то напоследку, и на изглед лица које описује, али то је тек овде где га његово памћење у већини случајева издаје. Он је врло добро видео изглед лица, али га није запамтио. То је с тешком муком ако се још сећа, да је лице, које описује, имало браду и бркове, па и ово обавештење није увек поуздано. Означање боје косе и браде даје поново и у већој мери повода оним истим заблудама, које се јављају приликом означавања боје одела.

Понекад, на жалост врло ретко, интелигентни сведоци још додају по које обавештење о аксану и начину говора описане личности, и ова су обавештења готово увек најпрецизнија.

Помињемо још и то, да сведоци, приликом описивања личности коју су само једанпут у животу видели, не дају, по правилу, више од три до четири врсте обавештења: о доба старости, о боји одела, о величини стаса и, може бити, још о боји косе и браде.

Лични опис, који дају сведоци, дакле је веома непотпун, неодређен и често пута погрешан. Треба ли се онда изненађивати што они приликом суочења не познају обично личност коју су описивали, и што, налазећи се пред потпуно невиним лицем верују, и тврде са најдубљим уверењем, да је то оно исто лице које су видели на месту злочина или преступа. Треба још имати у виду да су сведоци, у моменту кад су видели осумњичену личност, били обично веома забуђени извршеним злочином или преступом; да суочене готово увек бива после дужег времена од овог виђења, и да су се у овом међувремену извесни карактери, на брзу руку запажени, изгладнили из сведоковог памћења. Разговарајући са суседима и познаницима, или читајући погрешни опис

кривца у новинама (што обично бива) сведоци обично створе у памети лажну слику личности с којом ће се доцније суочавати.

Најзад, суочење се обично врши у канцеларији истражног судије. У место да посматра индивиду-у у дну једног коридора, више или мање осветљеног, или на улици при вештачкој светлости, сведок је посматра у средини свечане собе, при пуној светлости дана, у непомичном положају и збуњењу. Није, дакле, чудо, што се у оваквим приликама дешавају заблуде при идентификовању. Види се, међутим, из овога што смо изложили, да се ове заблуде могу донекле и умањити. Немогућно је, до душе, захтевати од публике да даје прецизне личне описе (осим да се по школама предају живе слике што скоро неће бити), али се сведоци могу суочавати са осумњиченима на самим местима где су их видели и у приликама под којима су их видели. Ми нисмо велике присталице реконституисања сцене злочина и преступа на месту извршења, али кад је реч о познавању преко сведока, верујемо да је неопходно потребно реконституисати сцену злочина, бегства и т. д. Од користи је још, да се ово реконституисање изврши под истим условима осветљења, под којима је извршен и сам злочин или преступ. На овај начин сведок ће имати прилике да поново види целу сцену која се одиграла пред његовим очима, и која треба да му оживи у памети. Утисци, који су временом постали неодређени, прецизираће се, а вредност целокупне сведочења појачаће се. За многе људе потребна је целина, да би могли познати детаљ. О овоме се сваки може уверити на један врло прост начин. На једном великом парчету хартије треба прорезати рупу кроз коју се може видети само предњи део лица; коса, уши, труп и све остало треба да је заклоњено хартијом. У већини познатих личности, које ће наизменце показивати своје лице кроз отвор на хартији, присутни ће врло често грешити у идентификовању, т. ј. под овим условима неће увек познати личност која је иза закљона. То је целина човека због које га публика познаје, а не сама фигура. Ова последња, напротив, често пута само је споредни детаљ, док је целина: остало тело, одело и т. д. од пресудног утицаја за познавање живих лица од стране публике.

Али, није увек довољно реконституисати само за један моменат тачну фазу злочина или преступа, за време које је сведок видео личност коју треба идентификовати. Потребно је још да се сведок увери и о начину хода и покретима осумњичене личности. Начин хода, покрети руку, плећа и т. д. имају врло велику описну вредност и доприносе знатно познавању људи. Не треба, дакле, никад заборавити, приликом показивања осумњичене индивиду-е сведоку, да ова мора по мало ходати и трчати те да сведок, посматрајући њене покрете, освежи своје памћење. Разуме се већ, да и ово треба да буде на самом месту и под истим условима првобитног виђења, а не у канцеларији истражног судије.

Али, то није само сећање сведоковог вида које треба оживети; и сећање његовог слуха може бити од врло велике користи за идентификацију. Ми познајемо људе код којих је моћ познавања помоћу слуха много боља но помоћу вида. Они ће сигурно познати појединце по њиховом гласу, док ће се устезати да их познаду простим посматрањем њихове личности. Врло често чује се приликом говора извесног лица: „овај ми је глас познат“, али се ректо кад успева да се именује и име говорника.

Пре извесног времена били смо не-обично изненађени одговором једног сведока. На питање како је могао познати окривљеног, који је злочин извршио у потпуној помрчини, сведок је одговорио да га је познао по нарочитом шуму његовог хода. Да би се лично уверили о вредности овог средства познавања, отпочели смо пажљиво посматрати и студирати одјеке корачаји појединих људи. Уверили смо се потпуно, да готово сваки човек има свој специјални „одјек хода“, ако би се то могло овако назвати. Док једни дунају, т. ј. ширењем ногу производе двогубе одјеке, дотле други газе само штиклама и производе одјеке сличне одјецима звона, а трећи, после 2-3 нормална корака почињу да повлаче ноге као да се клизају и т. д. Нога у обући врсте „Ришелије“ производи у ходу сасвим други одјек од ноге у великим и тешким чизмама и т. д. Ми не допуштамо, да сам „одјек хода“ може послужити као неоспоран доказ идентитета, али верујемо да је често пута врло корисан као средство за оживљавање сведоковог памћења. Треба, дакле, индивиду-у за идентификовање по одјеку хода позвати да пред сведоком хода и трчи, старајући се притом да ово буде на терену што сличнијем оном на коме је она од сведока виђена, пошто разлика у чврстини земљишта може у знатној мери модификовати одјек хода.

И приликом идентификовања по гласу мора се водити рачун о идентитету прилика под којима је сведок чуо осумњичену индивиду-у. Ако је ово било преко дана, и проба се мора дању вршити. Тачно је, међутим, да се у овој врсти вештачења јављају понекад тешкоће. Било намерно било због стида, многи окривљени мењају свој глас пред сведоцима. У овим случајевима остаје једино то, да сведок слуша окривљенога прикривен у соби, или иза дрвећа и т. д.

После свега што смо изложили излишно је, држимо, нарочито наглашавати, да је неопходно потребно обући окривљеног приликом суочења у исто одело које је имао кад га је сведок видео.

Да речемо неколико и о познавању фотографија од стране публике. Још у нашем делу о живим сликама казали смо, да приликом показивања осумњичене фотографије сведоцима ову треба помешати са још неколико разних фотографија; ако се сведок приликом разгледања задржи само на осумњиченој фотографији, доказ о идентитету неоспоран је. Сведока, према потреби, треба обавестити о боји очију, косе, браде и т. д.

У овом истом делу навели смо, да сведоку, који није упознат са живим сликама, треба показати фотографију en face, И доиста, публика је тако мало навикнута да посматра личности с профила, да ће врло лако познати једну фотографију en face, док ову исту фотографију у профилу неће никако, или ће је врло тешко познати. Поред овога, описне фотографије по систему Бертилоновом, тако драгоцене и неопходне за полицајца и вештака, нису практичне за познанство од стране сведока, и с тога их, по могућству, треба избегавати. Ове фотографије, тачно снимљене у профилу и en face, имају нарочити, мало чудноват изглед за личности које нису полицајци; публика није навикнута на фотографије ове врсте, и с тога их је много теже идентификовати са оригиналом. Много је, дакле, боље у оваквим случајевима показивати публици фотографију осумњичене личности у целини, или у пола („брусбилу“), т. ј. у уобичајеном положају. Са оваквим фотографијама постиже се много већи успех но са фотографијама описним.

с француског,
Д. Ђ. Алимпиа.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ово лице, чију фотографију износимо, налази се сада у истражном затвору, у Будим-Пешти, због више злочиних дела. Ево шта о њему вели будим-пештанска полиција у једном званичном акту, упућеном Управи града Београда:

„Према извештају добивеном од управе бечке полиције Бр. 6.535, Спасоје Крагујевић, стар 25 год., рођен у Плоку (Славонија), вере источно православне, нежењен, докторанд пра-

Истрагом вођеном по овом делу односно прошлости именованог Крагујевића утврђено је:

1, да је 10. и 21. маја прошле године извршио две опасне крађе г-ђама: Бели Диригер и Томас Кис, из Б. Пеште, и овом приликом украо им 70 круна у новцу и накит;

2, да је јула месеца прошле године провео месец дана у Франкфурту на Мајни као гост Карла Штута, коме је покоро драгоцености у вредности 20.000 динара;

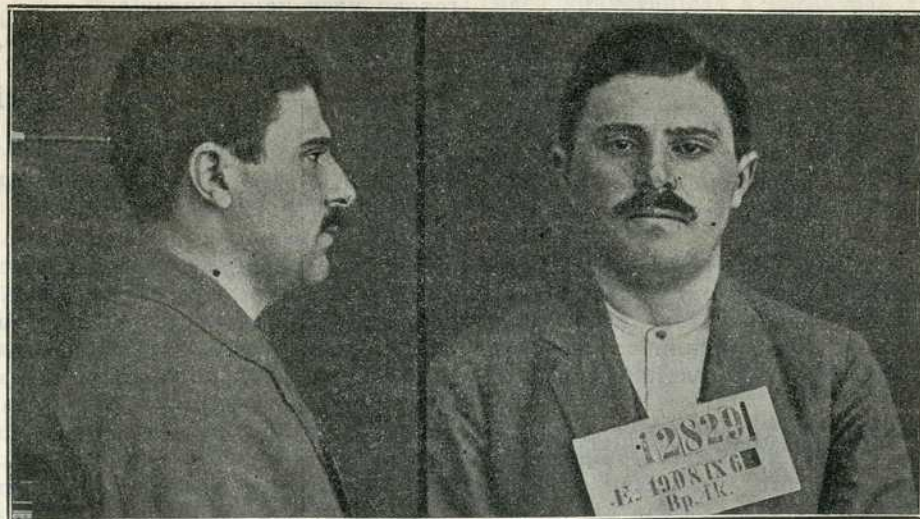
3, Да је доста вероватно, да је јула месеца прошле године извршио у Берлину једно разбојништво са убиством.”

Достављајући све ово београдској полицији, б. пештанска полиција молила је за што скорије извешће: да ли је Крагујевић и у Србији учинио какво казниво дело? С тога се умољавају сви они, који би о њему што више знали, а нарочито да ли је кад год био у Србији, да о томе одмах извести кривично одељење Управе града Београда или непосредно наше уредништво.

Т Р А Ж Е С Е

Никола, син Елизабете Кенцеја, из Београда, још 26. прошлог месеца отишао је од куће и није се до сада вратио. Никола је њак V. раз. у католичкој школи, стар 13. година, црномањаст, шака на левој руци згњављена му је; од одела има на себи панталоне непито и блузу од белог пикета. Нека га све власти потраже, па у случају проналаска упуте Управи града Београда, с позивом на акт Бр. 35.658.

Радован, син Владимира Чанића, из Грабовца, још у марту месецу тек. године отишао је од своје куће и до данас није се никако јављао. Радован је стар 21 годину, средњег раста, смеђ, у сељачком оделу. Ако која од полицијских или општинских власти дозна штогод за њ, нека извести начелника ореза посавског, с позивом на акт Бр. 12390.

ва, са станом у улици Барош бр. 6, I спрат, у Пешти, окривљен је да је ноћу између 3. и 4. септембра (ов. год. по нов.) покушао разбојништво с убиством над Едуардом Рајцем, продавцем књига, услед чега је ухапшен и спроведен у затвор краљевском прокуратору у Будим-Пешти.

Станко, син Васе Делића, из села Шпшмановца, затечен са својом стоком у туђем имању, па побојав се казне, утекао је и до данас се није вратио дома. Станко је стар 13 година, сувољав, црномањаст, на десној страни чела има белегу од ударца, а на десној руци од опекотине; од одела има гуњ од шајка,

гаће и кошуљу од сељачког платна и шарене тканице; на глави носи шајкачу, а на ногама опанке. Нека Станка све полицијске и општинске власти потраже, на ако га пронађу известе начелника среза прокупачког, с позивом на акт Бр. 15.070.

Драгутин, син Франца Сегера, колара, из Крагујевца, 26. прошлог месеца оставио је мајстора, код кога је радио, и од тада није се вратио ни мајстору ни родитељима. Драгутин је стар 13. година, у лицу сувољав, од одела има капут од материје, црни преник од шевијота, панталоне од црнога шајка, а на ногама ципеле. На десном образу има једну црну пругу од 2½ см. дужине, у виду младежа. Нека га све власти потраже, на ако га буду пронашли упуте начелнику окр. крагујевачког с позивом на депешу Бр. 14.207.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 25. и 26. прошлог месеца украђене су Милану Николићу, из Другова, две кобиле: једна доратаста, а друга алатаста. Обе су кобиле маторе 10—12. година и са државним жигом «О». Нека све полицијске и општинске власти у својим домањима потраже ову крађену стоку, на у случају проналаска известе начелство окр. крагујевачког, с позивом на депешу Бр. 14.084.

Ноћу, између 28. и 29. прошлог месеца украђен је из пашњака Драгољуба Симоновића, из Дучине, један коњ Мијајлу Сићевићу, коњанику жандарму. Коњ је длаке вране, стар 8 година, висок 160 см., дебео, на левој бутини има огреботицу. Нека све полицијске и општинске власти потраже у својим домањима овога крађенога коња, на у случају проналаска известе начелника среза космајског, с позивом на акт Бр. 18717.

Глаши Милановићу, из Трбушнице, украђена је кобила, доратаста, висока 145 см., на челу цветаста, са жигом «К». Обраћа се пажња властима на ову украђену кобилу а у случају њеног проналаска известити начелника среза колубарског, с позивом на депешу Бр. 11809.

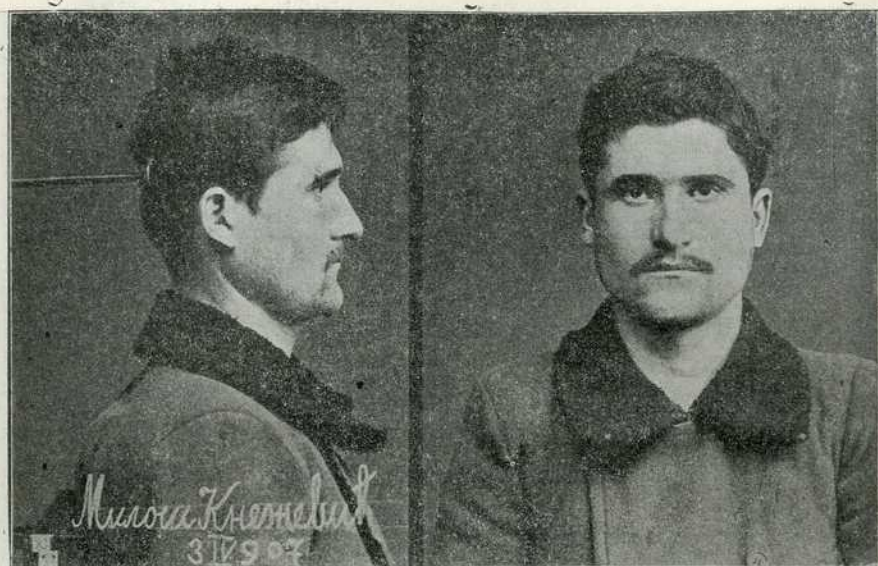
Обрену Јовановићу, трговцу из Прокупља, украђено је 30. прошлог месеца 30. комада коза, које су биле поред пута, у близини села Бериља. Нека полицијске и општинске власти најживље потраже ове крађене козе и крадљивце, на у случају њихова проналаска известе начелство округа топличког, с позивом на депешу Бр. 6666.

ПОТЕРЕ

Милош Кнежевић, из Ланикаца у Босни и **Недељко Павловић,** из Врбовца, осуђеници београдског казненог завода утекли су 2. ов. м-ца из топчидерске плетарске школе у којој су били на раду. *Милош* је стар 19.

год., средњега стаса, повијених леђа, широка лица, косе црне, бркова смеђих, очију угасито-зелених; од одела има на себи један црни кратак капут, шарен преник, сиваве панталоне, штофане, на глави црни штофани шешир, а на ногама опанке и чарапе од жута фула. Ми-

бојништва, побегао је из притвора 2. овог месеца. Стар је 26. год., повисок, развијен, носав. Треба га живо потражити и пронађеног спровести поменутом среском начелнику с позивом на депешу Бр. 10756. УБр. 35947.

лош од особених знакова има: а) брадавицу у величини зрна од сочива на средини леве мишице, страна спољна; б.) младеж у величини зрна од кукуруза за 9 см. изнад левог рамена, и в.) брадавицу у величини зрна од мале сачме на почетку леве вилице; *Недељко* је стар 19.

Станко Анђелковић, из Кијева, среза масуричког, који је као дунђерски мајстор радио у селу Вујетинцима, среза Љубићског, 3. тек. м-ца убио је из пушке Живку Вучић, из истог села и побегао. Стар је око 30. год., омамен, плав, у оделу од црног сукна. Позивом

година, средњега стаса, црне косе, очију угасито-зелених, од одела има на себи црни кратак капут са белим уздужним пругама, панталоне од истога штофа, на ногама опанке и чарапе, а од особених знакова: а) белегу од посекоштине, у облику криве линије, велику 2. см. за 1.5 см. испод угла левога ока, и б.) један длакав младеж у величини кукурузног зрна на горњем делу леве вилице. И *Милош* и *Недељко* били су на осуди због извршених неколико опасних крађа у Београду. Позивају се све полицијске и општинске власти да их енергично потраже и пронађене стражарно спроведу управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 4.866.

вају се све полицијске и општинске власти да га у својим домањима најживље потраже, и пронађеног стражарно спроведу среској власти у Прељину с позивом на депешу Бр. 12301. УБр. 35743.

Непознати зликовци украли су ноћу између 19. и 20. прошлог месеца из затворена вагона са Њупријске станице три сандука шећера са марком «М. С.», «Н. 3, 4, и 5» у тежини 166. кгр.; једну балу ђонова са марком «С. М.», у тежини 30 кгр. и 7 кгр. вуне, коју су извадили из једне бале. Нека све власти обратe пажњу како на ове крађене ствари тако и на крадљивце, на у случају проналаска известе начелство окр. моравског с позивом на депешу Бр. 8305.

Јордан Цветковић, из Мртвице, среза пољаничког, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза бањског због раз-

Стојан Стаменковић, из Копривнице, осуђеник пожаревачког казненог завода побеглао је 30. прошлог месеца из расадника окружног у коме је био на раду. Стојан је стар 24. година, малог стаса, црне косе, чеља мала. Ово је већ друго бегство Стојаново. Нека га све

Алекса Павловић, из Лозовика, утекао је из притвора полицијског 1. тек. м-ца, у коме је био због једне крађе коња. Алекса је стар 38. година, средњег раста, приномањаст, има велику браду, горњих зуба нема, од одећа

полицијске и општинске власти најживље потраже, па у случају проналаска стражарно спроведу управи пожаревачког казненог завода, с позивом на депешу Бр. 2412.

носи фермен, чакшире, а на глави шубару. Треба га живо потражити, па у случају проналаска стражарно спровести начелнику среза левачког, с позивом на депешу Бр. 16.951.

Ставра Јовановић, из Царева Села побеглао је из полицијског притвора, у који је био стављен због опасне крађе. Ставра је стар 20. год., омален, приномањаст, без браде и бркова, у лицу бубуљичав. Од одећа носи на себи антерију, гуњ дугачак од црна сукна, чакшире; на глави шубару а на ногама ђоповске опанке са новим великим каишима. Све полицијске и општинске власти нека га најживље потраже и пронађеног стражарно спроведу првостепеном суду с позивом на акт Бр. 12180.

Димитрије, син **Марина Р. Стрејића**, из Дуњана извршио је једно убиство, па по његову извршењу побеглао и до сада није пронађен. Димитрије је стар 23 године, средњег раста, очију плавих, бркова смеђих. Одећа му је од сукна, као што носе сељаци из округа крајинскога. На леђима, баш уз кичму, има две опекогине у величини никленог дваестпарца. Нека га све власти живо потраже, па у случају проналаска стражарно спроведу првостепеном неготинском суду, који га је својим решењем Бр. 21.157. ставио под суд, а с позивом на акт Бр. 16.299.

Добросав Димитријевић, из Бјелуше, среза ариљскога, бив. нек. слуга **Васе Филиповића**, из Младеновца, оптужен је за крађу новаца извршену своје газди — **Васи** — но до сада није пронађен. Добросав је стар 18 година, висока раста, плав, на глави има црн пешир. Нека га све власти потраже, и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза космајскога, с позивом на депешу Бр. 18.458.

Драгомир М. Арсић, из Пољана, кажњен је пресудом суда општине пољаничке за крађу 25 дана затвора, но да би осујетио издржање казне утекао је. Драгомир је стар око 33 године, средњег раста, плаве косе и бркова. Све полицијске и општинске власти нека га потраже, па пронађеног стражарно спроведу начелнику среза пожаревачког, с позивом на депешу Бр. 16.963.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару општине клисурске нађена је једна мангун крава и три вола. Један во има мале

рогове, са жигом $\frac{\Gamma}{1}$; крава је длаке сиво-мрке, рогова напред повијених, са жигама $\frac{\Gamma}{2}$, а два вола длаке жуто-мрке, са жигом $\frac{\Gamma}{2}$. Сва четири грла имају на сапима жиг $\frac{2}{1}$.

Б—Б—» Нека све полицијске и општинске власти потраже сопственике ове нађене стоке, па у случају проналаска извести начелника среза белопаланачког с позивом на акт Бр. 6697.

КО ЈЕ ОВО?

У близини Београда, код „Господарске Механе“, нађено је једно глуво-немо лице, старо око 23 године, средњег раста, приномањаст, малих црних бркова и црне браде. При њему није нађенс никаквих исправа. Да би могао да се преда породици, нека све власти, па и приватни, ако би што год о њему дознали, извести Управу града Београда, с позивом на акт Бр. 35672.

ПРЕДАЛИ СЕ

Тадија Луковић, земљоделац из села Пасјаче, среза добричког, који је објавом начелства округа тимочког од 16. прошлог месеца позван на предају власти, и **Јован Марјановић**, „Кобиљац“ одбегли осуђеник београдског казненог завода, чију смо фотографију и потерницу изнели у 34. броју нашег листа, предали су се власти, те је према томе престала потреба за даљим њиховим тражењем,